

11. Райнер Л. Путівник по матрицях показників ефективності наближення законодавства України до законодавства ЄС / Л. Райнер // Законотворчість. Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним та європейським правом : зб. наук.-практ. матеріалів. — К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2005. — Вип. 4. — С. 41–59.
12. Тимченко Г. В. Теоретико-правові засади ефективності законодавства : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / Г. В. Тимченко ; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2011. — 259 с.
13. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_012.

Невмержицька Н. О. Уніфікація законодавства як один із критеріїв інтеграційних процесів

У статті розглядається роль уніфікації законодавства як одного з критеріїв при інтеграції у європейське співтовариство. Досліджується роль міжнародних договорів при уніфікації законодавства, а також доведено значення останньої для національних інтересів і поглибленої інтеграції.

Ключові слова: уніфікація законодавства, інтеграція, національні інтереси, адаптація, міжнародний договір.

Невмержицкая Н. А. Унификация законодательства как один из критериев интеграционных процессов

В статье рассматривается роль унификации законодательства как одного из критериев при интеграции в европейское сообщество. Исследуется роль международных договоров при унификации законодательства, а также доказано значение последних для государственных интересов и углубленной интеграции.

Ключевые слова: унификация законодательства, интеграция, национальные интересы, адаптация, международный договор.

Nevmerzhycka N. Unification of legislation as one of the criteria of integration processes

This article examines the role of regulatory convergence as one of the criteria for integration into the European community. The role of international agreements with regulatory convergence, as well as the latest proven value to national interests and deeper integration.

Key words: regulatory convergence, integration, national interests, adaptation, international treaty.

УДК 340.11

*Світлана Василівна Несинова,
доцент кафедри права
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля,
кандидат юридичних наук, доцент*

АКСІОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНСТИТУТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ

Розвиток теоретичної думки про співвідношення людини і права закономірно надав поштовх розвитку ідеї прав людини. У преамбулі французької Декларації прав і свобод людини та громадянина, яка стала основою для конституцій країн Європи, у тому числі й України, зазначено: «Неуцтво, забуття прав людини або зневага до них є єдиною причиною суспільних лих та корупції урядів» [1]. Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується глибокими системними змінами, що охоплюють усі сфери життя, зокрема й правову, в якій права і свободи людини та громадянина проголошено найвищою цінністю. Однак нині існує загроза так званої деградації правової культури суспільства, занепаду його правосвідомості, недовіра праву у вирі-

шенні проблем, що виникають у суспільних відносинах, оскільки ідея прав людини, на жаль, не є одним із головних пріоритетів, на які спирається у своїй діяльності кожен чиновник, громадсько-політичний діяч, а також простий громадянин.

Незважаючи на те, що багато науковців (С. Алексєєв, В. Варчук, В. Графський, Д. Керімов, В. Кудрявцев, Л. Мамут, В. Нерсисянц та ін.) досліджували ціннісний аспект права й держави, концептуальне переосмислення основ аксіології права залишається нереалізованим повною мірою [2, с. 23]. Окремі аспекти аксіологічного підходу до висвітлення прав людини і громадянина були надані у дослідженнях таких українських і зарубіжних учених, як М. Антонович, О. Аврамова, А. Афанасьєв, А. Бабенко, В. Бігун, Д. Гудима, О. Кравченко, О. Супрун, М. Тиріна та ін. Однак розкриття такого правового інституту, як права людини здійснювалось здебільшого через призму їх реалізації та захисту, в межах здебільшого конституційного права або філософії права. Тому нині існує незначна кількість праць із теорії права, що присвячені розкриттю цінності інституту прав людини в правовій системі.

Таким чином, метою цієї статті є висвітлення аксіологічних засад інституту прав людини у правовій системі.

Аксіологія права (від грец. — «цінність», «слово, вчення») — система теоретичних понять, висновків, концепцій щодо цінності права. Цінність права — це його позитивна значущість (роль) у задоволенні потреб учасників суспільного життя: кожної людини, соціальних спільнот та об'єднань зокрема та суспільства загалом.

Ціннісний підхід до вивчення соціально-правових явищ не може бути відірваний від самої людини, оскільки критерії цінності формуються самою людиною, а в основу її оцінок покладені потреби та інтереси людини і громадянина. Рівень правосвідомості особистості залежить від прагнень людини, мотивації її поведінки, тобто від людських цінностей.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства досить актуальними є право на самовираження, право на свободу слова, право на захист. Тому суспільство як сукупність окремих індивідів намагається досягти максимального визнання людських цінностей, отримати їх визнання на державному рівні. Крім того, діяльність однієї з основних міжнародних інституцій — Європейського суду з прав людини сприяє дослідженню прав людини, активному розвитку інституту прав людини на теоретичному рівні, а також допомагає їх реалізації на практичному рівні.

Аксіологічний підхід до вивчення правових інститутів, у тому числі й інституту прав людини, дозволяє визначити перспективи розвитку суспільства, держави і правової системи, знайти відповідні шляхи розвитку правових інститутів, при чому як на науковому, так і на практичному рівні, оскільки цей підхід враховує ціннісні культурологічні, історичні, соціальні, економічні та політичні основи будь-якого правового інституту. Тому є потреба у фундаментальних дослідженнях правової системи, окремих правових інститутів, процесів та інших ціннісних правових явищ.

Загальносоціальна цінність правових інститутів характеризується передусім значенням для розвитку (прогресу) суспільства тих відносин, які закріплюються і захищаються відповідною правовою системою. Особистісна цінність правових інститутів визначається, зрештою, мірою (змістом та обсягом) тих реальних можливостей (свобод), які вони надають людині за певних історичних умов.

Проте варто зауважити, що всі зусилля щодо вдосконалення, модернізації, реформування державно-правової сфери, розвитку певних складових життя (соціальної, культурної, економічної тощо) приречені на провал у разі, якщо вони не враховують інтереси конкретної людини, які здебільшого існують як її права та свободи.

Загальна ідея прав людини опирається на досвід грецької політичної філософії, на стоїцизм, а також на іудаїзм і християнство, які поставили людське створіння у центр усієї системи цінностей і тим самим сприяли пробудженню індивідуальної свідомості [3, с. 117].

Тобто у будь-якого сучасного суспільства може бути свій шлях розвитку, але головною його векторною керуючою мають бути права і свободи людини та громадянина, їх визнання, дотримання і захист. Тому сучасний розвиток українського суспільства, державно-правових інституцій має обов'язково включати формування шанобливого ставлення до прав людини як високої, життєво необхідної цінності, надбання загальнолюдської культури і цивілізації.

Так, А. Головін у своїй монографії «Захист прав і свобод людини і громадянина є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні» справедливо зазначає, що «соціальне призначення основних прав і свобод громадян виявляється в тому, що вони втілюють ідеали демократії, гуманізму і справедливості, сприяють всебічному розвитку особи» [4, с. 4]. Також автор наголошує на важливості соціального призначення правового інституту прав людини для функціонування державного і політико-правового механізму, оскільки ціннісний підхід до прав людини і громадянина, їх захисту сприяє підвищенню рівня загальної та правової культури особи, вдосконаленню життя і розвитку демократичного суспільства та активної участі громадян в управлінні суспільством і державою.

Аксиологічне вивчення права і правових інститутів відіграє надзвичайну роль у розвитку науки правознавства, дозволяє визначити сутність і цінність правових явищ та відносин, які має захищати державно-правовий механізм, розкрити ціннісно-оціночні критерії свободи, справедливості, рівності, сприяє правовому вихованню і формуванню високої правосвідомості суспільства.

Правові цінності — це конкретні соціально-правові явища, правові засоби і механізми. До них відносяться: конкретне вираження власної цінності права у практичному житті людей (гарантованість прав, свобод, рівності, справедливості); фундаментальні, природні права людини, основні демократичні правові принципи; особливі правові засоби та юридичні механізми (все те, що називається юридичним інструментарієм), котрі забезпечують цінність права; інститути, які виражають оптимальне співвідношення нормативного та індивідуального регулювання [5, с. 80].

Права людини набули цінності, яка належить усьому міжнародному співтовариству, й отримали обґрунтування у міжнародному праві як правовий стандарт, до якого повинні прагнути всі народи і держави. З моменту визнання цих прав кожна людина набувала певного правового статусу відповідно до міжнародного гуманітарного і разом із ним національного права.

Отже, поступово, з розвитком суспільства виникають все нові суспільні відносини у сфері прав людини, що визнаються державою, мають своє закріплення у джерелах права і базуються на морально-правовій основі, тобто формується, розширюється та доповнюється правовий інститут — інститут прав людини.

Положення про права людини на міжнародному рівні закріплені у Статуті ООН (1945 р.), Загальній декларації прав людини (1948 р.), Конвенції з прав людини і основоположних свобод (1950 р.), Європейській конвенції про видачу правопорушників (1957 р.), Європейській конвенції про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (1987 р.) та ін.

Отже, в постмодерному суспільстві на базі інституту прав людини виник новий міжнародного захисту прав і основних свобод людини, де визнання людської гідності кожної особи є центральним положенням загальної концепції прав людини. Основний міжнародно-правовий акт з прав людини було затверджено 10 грудня 1948 р. Генеральною Асамблеєю ООН, що стало символічним для всього світу — 10 грудня відзначається в усьому світі як День прав людини.

Основу правового інституту, як і основу галузі права, повинні становити певні суспільні відносини, об'єднані своєю однорідністю. Тому, визначаючи основні загальні ознаки для будь-якого правового інституту, можна зазначити, що вони містяться у площині матеріальної та правової (юридичної) складової.

Матеріальною ознакою правового інституту є наявність відносно самостійного за своїм змістом і наслідками економічного або такого, що не має економічного змісту, суспільного відношення. Права людини позатериторіальні, тобто існують незалежно від державного визнання, закріплення у законі і поза зв'язком їх носія з конкретною державою; загальносоціальні — належать людині через факт народження як природні, невідчужувані права, тобто не завжди виступають як юридичні категорії (апатриди, біженці не мають статусу громадянства, але мають права людини); реалізація здійснюється у сфері будь-якого громадянського суспільства, де б не перебувала людина.

Крім матеріальної ознаки правовий інститут повинен мати також юридичну ознаку, оскільки вказане відношення закріплюється у законі. Так, зокрема, кожна країна світу, що взяла на себе зобов'язання виконувати міжнародні конвенції, у тому числі про права людини, повинна керуватися принципами і нормами цих угод у своєму внутрішньому законодавстві. Держави, що взяли

на себе зобов'язання виконувати міжнародні документи про права людини, зобов'язані створити умови для здійснення і захисту прав кожної людини. Практично всі сучасні конституції демократичних держав мають норми, які у загальній формі гарантують непорушність основних прав людини.

Цікавими є характерні ознаки правового інституту, що подає французький дослідник Ж.-Л. Бержель. Він зазначає, що юридичний інститут припускає певну тривалість, стабільність, перманентність, що залежить від його гнучкості в межах правової системи, яка намагається адаптувати інститут до економічних, соціальних та ідеологічних умов. Також характерною ознакою правових інститутів, на думку Ж.-Л. Бержеля, є «систематичність, що пов'язана зі стійкістю їх організації, якою їх наділяє об'єктивне право. Тут мається на увазі жива система правил, які становлять задані правом межі для розвитку певних елементів соціального життя» [6, с. 320–321].

Якщо розглядати права людини як один з основних правових інститутів у зрізі соціальних чинників, що на нього впливають, то варто зазначити, що їх зміст і обсяг залежать від збалансованості інтересів людини та суспільства; справедливого співставлення і взаємовпливу цінностей та мотивацій людини і суспільства; рівня та характеру суспільної моралі у певний період розвитку прав людини; мети визнання державою цінностей і прав людини; відповідності (співмірності) засобів реалізації, забезпечення та обмеження прав, що використовуються державою, власне правам людини.

Стосовно визначення меж та місця правового інституту думки різних науковців також неоднакові. Вже багато років теорія права обмежується в осягненні поняття правового інституту, повторюючи вислів С. Алексєєва, називаючи інститутом «усе в галузі права, починаючи від самого права і закінчуючи його одиничними нормами». Тому теоретики висловлювали побоювання, що поділ права на галузі за предметом регулювання може спиратися на будь-яку довільну класифікацію системи суспільних відносин.

Варто зауважити, що за допомогою терміна «інститут» неможливо точно та чітко надати характеристику правовому інституту, оскільки в теорії права він часто використовується для розкриття внутрішньої структури системи права, що може призвести до визнання правовим інститутом будь-якого блоку правових норм, до яких можна віднести навіть окремі норми (наприклад, на думку С. Алексєєва).

Розкриття ідейно-ціннісного змісту правового інституту, у тому числі й інституту прав людини має пов'язуватися із відповідним соціально-політичним явищем, яким для нього є відповідний суспільний інститут як родове поняття.

Усталене у правовій науці визначення правового інституту, наведене С. Алексєєвим, О. Ющик називає «рідкісно беззмисловним визначенням (дефініцією)», обґрунтовуючи це тим, що використання такого визначення дозволить сконструювати безліч правових інститутів, підгалузей тощо, «забуваючи» про головну теоретичну вимогу — пізнання їх необхідності [7, с. 46].

На думку В. Якушева, правовий інститут — це заснована на законі сукупність норм, призначених регулювати в межах предмета галузі права певне, таке що є відносно самостійним, суспільне відношення, а також пов'язані з ним похідні відносини [8, с. 62]. Запитуючи, яку сукупність норм можна визнати правовим інститутом, В. Якушев стверджував, що відповідь слід шукати за межами права. Однак автор дещо непослідовно визначає межі правових інститутів: то стверджує, що обсяги правового інституту слід шукати за межами права, то потім зводить правовий інститут до частини, первинного структурного підрозділу певної галузі права.

Стосовно цього питання О. Ющик стверджує, що тут не право як таке диференціюється на галузі та інститути, а позаправова сфера суспільних відносин [7, с. 45]. Однак при цьому він зауважує, що в літературі не трапляються варіанти диференціації позаправової сфери суспільних відносин за будь-яким її власним критерієм.

Натомість конструкція «правового інституту», яка фігурує в традиційних уявленнях, являє собою «правову спільність» деяких абстрактних норм або уможливає об'єднання нормативних приписів, відірваних від їх реальної основи. Інакше кажучи, правовий інститут визначається на основі хибного протиставлення абстрактного і конкретного в його понятті; через це виглядають непереконливими теоретичні спроби штучно «закріпити» той чи інший інститут за певною галуззю права.

Необхідно зазначити, що Ж.-Л. Бержель велику увагу приділяє філософсько-правовим аспектам існування юридичних інститутів, використовуючи при цьому аксіологічний підхід. Крім того, вказуючи на нормативну організацію правових інститутів, науковець доводить, що саме вона передбачає одночасно об'єднуючий дух та ієрархічну побудову правових інститутів. Керівна ідея, що оживляє інститути і виступає умовою їх логічного зв'язку та однорідності, перебуває між «нормативними юридичними правилами» та «конструктивними, чи технічними, юридичними правилами»; при цьому нормативні правила означають керівний принцип, який служить ідейною основою конструктивних правил, а сукупність цих конструктивних правил утворює інститут. Водночас наявність в інституті остаточної мети передбачає ієрархічну організацію елементів, які цей інститут утворюють [6, с. 321–322]. Зі сказаного випливає, що правовий інститут набуває свого якісного визначення в опосередкуванні відповідного суспільного інституту юридичною діяльністю державного апарату. Права людини не тільки безпосередньо відображають цінності людини, а й одночасно виступають основою права.

Інститут прав людини виявляє себе як особлива нормативна цілісність в організованій певним чином взаємодії індивідів у процесі функціонування цього суспільного інституту. Характер інституту прав людини залежить від соціального призначення (соціальної природи) вказаного інституту, що обґрунтовано вимогою самого суспільства про необхідність існування інституту прав людини.

З наведеного можна зробити висновок, що правовий інститут прав людини не зводиться до абстрактних, відносно автономних частин позитивного права (конституційного, трудового, сімейного, адміністративного тощо), до певної спільності нормативних положень, яка визначається властивими лише їй предметом і методом правового регулювання. Правовий інституту є певною особливою нормативно-правовою формою санкціонування державою відповідного суспільного інституту. Аксіологічною основою інституту прав людини є людські цінності, які об'єднують людське суспільство та формують закони функціонування цього суспільного інституту в певному суспільстві. Ці цінності обумовлюють існування певного позитивного права, що передбачає необхідний набір юридичних норм, однак рівень відповідності законів функціонування людських цінностей у певному суспільстві не завжди відповідає рівню державно-правового визнання цього суспільного інституту. Таким чином, інститут прав людини перебуває у межах правової системи, базується на суспільному розвитку, розвивається з урахуванням впливу міжнародного права та не вичерпується розвитком конституційного права як галузі. Щодо місця правового інституту прав людини у межах галузевого поділу варто зазначити, що він базується на «основах» конституційного права, але вбирає в себе норми й інших галузей права.

Отже, аксіологічний зміст інституту прав людини має розглядатись як результат біологічного та соціально-культурного розвитку людини, системи її властивостей та інтересів.

Права людини — це багаторівневий складний правовий інститут, який не може існувати без ціннісної складової, оскільки реалізація прав людини та діяльність держави щодо захисту цих прав руйнуються у разі, якщо людина не сприймає свої права як цінності, або держава не вважає їх цінністю. Тому в сучасному світі саме цінності людини мають бути визнані фундаментом, на якому має розвиватись ідея прав людини та правова система загалом. Враховуючи ціннісний підхід, виникає можливість дещо по-новому розкрити правові, економічні, політичні, соціальні, культурні та інші аспекти розвитку інституту прав і свобод людини та громадянина як на національному, так і на міжнародному рівні.

Вказана проблематика має досить глобальний характер, проте відповідає сучасним умовам інтеграційних процесів в усіх сферах взаємодії країн світу, у тому числі і в правовій сфері. Перспективні напрями наукових досліджень обумовлені потребами коригування національної політики України в контексті гідного реагування на світові тенденції розвитку глобальних (генеральних чи основних) правових інститутів, у тому числі й інституту прав людини.

Список використаних джерел

1. Декларація прав людини і громадянина, прийнята Національними зборами 26 серпня 1789 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://constituante.livejournal.com/10253.html>.
2. Бабенко А. Н. Правовые ценности и освоение их личностью : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.01 / А. Н. Бабенко. — М., 2002. — 46 с.
3. Івашев Є. В. Вплив аксіології права на розвиток теорії прав людини / Є. В. Івашев // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. — 2013. — № 1. — С. 112–120.
4. Головін А. С. Захист прав і свобод людини і громадянина є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні : моногр. / А. С. Головін. — К. : Логос, 2012. — 381 с.
5. Поліщук В. П. Поняття правових цінностей та методологічні підходи до розуміння їх сутності / В. П. Поліщук // Філософські та методологічні проблеми права. — 2013. — № 1–2. — С. 75–81.
6. Бержель Ж.-Л. Общая теория права / Ж.-Л. Бержель ; под. общ. ред. В. И. Даниленко ; пер. с фр. — М. : NOTA BENE, 2000. — 576 с.
7. Ющик О. І. Галузі та інститути правової системи (міфи і реальність) / О. І. Ющик. — К. : Оріяни, 2002. — 112 с.
8. Якушев В. С. О понятии правового института / В. С. Якушев // Правоведение. — 1970. — № 6. — С. 62–63.

Несинова С. В. Аксіологічні засади інституту прав людини у правовій системі

У статті розглянуто окремі питання впливу цінностей людини на розвиток права і теорію прав людини. Досліджено проблему ціннісного підходу до інституту прав людини та його значення для розвитку вітчизняного правознавства. Зроблено висновок про вплив цінностей людини на формування і розвиток ідеї прав людини й правової системи суспільства загалом.

Ключові слова: правовий інститут, інститут прав людини, цінність права, аксіологія права, суспільний інститут.

Несынова С. В. Аксиологические основы института прав человека в правовой системе

В статье рассмотрены отдельные вопросы влияния ценностей человека на развитие права и теорию прав человека. Исследована проблема ценностного подхода к институту прав человека и его значение для развития отечественного правоведения. Сделан вывод о влиянии ценностей человека на формирование и развитие идеи прав человека и правовой системы общества в целом.

Ключевые слова: правовой институт, институт прав человека, ценность права, аксиология права, общественный институт.

Nesynova S. Axiological foundations of the institute of human rights in the legal system

The article discusses some issues the influence of human values on the development of the theory of law and human rights. The problem of value approach to the institution of human rights and its importance for the development of the domestic jurisprudence. It is concluded that the impact of human values on the formation and development of the idea of human rights and the legal system of the society as a whole.

Key words: legal institute, the institute of human rights, the value of law, axiology of law, public institute.

*Ігор Сергійович Окунєв,
доцент кафедри державно-правових дисциплін
Університету економіки та права «КРОК»,
кандидат юридичних наук*

ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТА ПРАВА ЯК ЮРИДИЧНА КОНСТРУКЦІЯ

Системне правове регулювання суспільних відносин вимагає формування відповідних юридичних конструкцій, здатних забезпечити єдність і несуперечність норм права. У деяких галузях права сформувалися особливі фундаментальні юридичні конструкції: в кримінальному праві — це конструкція складів злочину, в цивільному — конструкція договорів.

Однак у теорії права досі існують юридичні конструкції, що не є чітко сформованими та належним чином дослідженими ученими-правознавцями. Такою є конструкція правового статусу суб'єкта права. Від правильного вирішення цього питання залежить оцінка сутності правового статусу суб'єкта права.

Тому метою цієї статті є розкриття юридичної конструкції правового статусу суб'єкта права.

Окремі питання юридичної конструкції правового статусу суб'єкта права досліджували такі вчені-правознавці, як Б. Габричидзе, М. Вітрук, Л. Воеводін, В. Горшенєв, М. Матузов, В. Новосолов, О. Скакун, М. Строгович, Р. Халфіна та ін. Проте дослідження цього питання відбувалося загалом відносно суб'єктів права — особи, людини, громадянина.

Поняття «юридична конструкція», що використовується у теорії, складне і багатоаспектне. У дореволюційній літературі юридична конструкція пов'язувалася з методом догматичного вивчення права. У сучасній літературі підхід до цього явища не такий однозначний. Виокремлюються різні аспекти розуміння юридичних конструкцій. Так, одні автори ототожнюють юридичну конструкцію з логічною дедукцією [27, с. 73], другі — з граматичною конструкцією, з визначенням понять [31, с. 156], треті — з теоретичними положеннями [16, с. 139–141], четверті — зі способом регулювання суспільних відносин [14, с. 106–110] тощо. Юридичні конструкції також розглядаються як засіб юридичної техніки [2, с. 162–163]. Виокремлюються такі аспекти розуміння юридичної конструкції, як метод пізнання права, засіб побудови нормативного матеріалу, засіб тлумачення при застосуванні права тощо [1, с. 275–276].

У юридичній літературі зазвичай прийнято розрізняти нормативні юридичні конструкції й теоретичні юридичні конструкції. Перші закріплюються у нормах права, утворюють тканину («матерію») права, елемент його власного змісту [3]; другі використовуються правовою наукою з метою пізнання права. З методологічної точки зору юридична конструкція може розглядатися як нормативна схема регулювання (у межах позитивного права), що сформувалася, і як наукова теоретична модель (як об'єкт і предмет юриспруденції); він визначає юридичну конструкцію як «інженерного посередника» між науковим законом і законом юридичним [24, с. 245–246, 252].

Вважаємо, що юридичні конструкції є особливими правовими явищами, що не охоплюються загальним поняттям норми і є органічними елементами нормативної системи загалом, своєрідними структурними схемами, моделями побудови нормативного матеріалу. Дійсно, навіть для регламентації відносно простих суспільних відносин завжди необхідна система взаємопов'язаних норм. При цьому юридичні конструкції слід визнати найважливішими засобами забезпечення взаємозв'язку і взаємозалежності правових норм, що гарантує єдність нормативного масиву.

Їх роль виявляється у декількох площинах: по-перше, формування юридичних конструкцій є певним показником логічної побудови структури права; по-друге, юридичні конструкції мають деяке ідейне навантаження, що визначає їх тісний взаємозв'язок із принципами правового регулювання; по-третє, розвиток системи нормативно закріплених юридичних конструкцій свідчить